

Ιστορία της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα: Το 'παράδειγμα' των Φιλοσοφικών Σχολών

Βασίλειος Φούκας
Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Το πρόγραμμα μαθημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής Θεσσαλονίκης (1926-1940)

Εισηγητές:

Αλέξανδρος Ζαχαράκης & Δημήτριος Τσαρούχας

Σεμινάριο 9ο

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- Αρχές 20ού αιώνα : έντονες συζητήσεις για την ίδρυση νέου Πανεπιστημίου.
- 20-10-1919 : Ο Κ. Καραθεοδωρής υποβάλλει, στον πρωθυπουργό Έλ. Βενιζέλο, υπόμνημα για την ίδρυση έδρας του νέου Πανεπιστημίου.
- 1920:«Διάταγμα ιδρύσεως Πανεπιστημίου Σμύρνης», κάτι το οποίο ματαιώνεται λόγω της Μικρασιατικής Καταστροφής το 1922.
- 1919-1926 : Έλευση προσφύγων από τις περιοχές της Ανατολικής Ρωμυλίας, Ανατολικής Θράκης, Μικράς Ασίας, Πόντου, Καυκάσου καθώς και πολιτικές ανακατατάξεις και ζυμώσεις

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- 8-7-1924: Νομοσχέδιο «Περί συστάσεως Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης» από κυβέρνηση Αλ. Παπακωνσταντίνου.
- 05-06-1925: Ψήφιση ιδρυτικού νόμου από Συντακτική Συνέλευση από κυβέρνηση Α. Μιχαλακόπουλου.
- 13-02-1926: Τροποποίηση του Νόμου 3341 « Περί ιδρύσεως Πανεπιστημίου εν Θεσσαλονίκη» από δικτατορία Θ. Πάγκαλου, που συντάσσει ο Δ. Αιγινήτης.
- 18-09-1926: Ανακοίνωση λειτουργίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

- Τρεις κυρίαρχες απόψεις αναφορικά με τον σκοπό:
 1. Έμφαση στην επιστημονική κατάρτιση των φοιτητών.
 2. Στόχος ο επαγγελματικός προσανατολισμός.
 3. Συνύπαρξη των δύο προαναφερθέντων τάσεων.
- Στην συζήτηση δεσπόζουν δύο μερικώς αντίθετες απόψεις σχετικά με τον σκοπό της Φιλοσοφικής:
Αλ.Δελμούζου-Μ.Τριανταφυλλίδη.

Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

- **Αλ.Δελμούζος :** «..Σκοπός της Πανεπιστημιακής Φιλοσοφικής Σχολής είναι επαγγελματικός και επιτυγχάνεται δια της επιστημονικής μορφώσεως, δια της συγκεντρώσεως και όχι του εγκυκλοπαιδισμού, όσον αφορά την μόρφωσιν του επιστήμονος..»
- **Μ.Τριανταφυλλίδης:** «.. Όσο καλύτερη γίνεται αυτή(η επιστημονική μόρφωση) ,τόσο περισσότερο θα υψώνωμε τη μέση εκπαίδευση...Να έχωμε υπόψει μας απο τον καιρό που τον έχομε στο πανεπιστήμιο, τι θα διδάξη μια μέρα και να προσαρμόσωμε το πρόγραμμά μας προγραμματικώτερα στις ανάγκες της μέσης παιδείας..»

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Η περίοδος της πολυμέρειας: 1926-1936

- Η Φιλοσοφική Σχολή απονέμει 11 πτυχία.
- Ο μεγάλος αριθμός των πτυχίων φανερώνει μια τάση εξειδίκευσης.
- Έως το 1930 οι φοιτητές αλλά και οι φοιτήτριες της Σχολής παρακολουθούν σπουδές χωρίς καμία ενότητα.
- Στο πλαίσιο αυτό η Φιλοσοφική Σχολή Θεσ/νίκης αποφασίζει αναθεώρηση του προγράμματος σπουδών βασισμένο στις σύγχρονες εκπαιδευτικές ανάγκες.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Η περίοδος της πολυμέρειας: 1926-1936

- ο Σύμφωνα με το πρόγραμμα, το οποίο εφαρμόστηκε:
 1. Κοινή φοίτηση για όλους τους φοιτητές τα τρία πρώτα χρόνια.
 2. Διαχωρισμός μετά το 4^ο έτος σε ειδικότητες.
- ο Όσον αφορά το εξεταστικό σύστημα:
 1. Στο τέλος του πρώτου ή στην αρχή του δεύτερου έτους πραγματοποιούνται οι **προπαιδευτικές εξετάσεις**.
 2. Οι εξετάσεις χωρίζονται σε **προπτυχιακές** και **κυρίως πτυχιακές ή τελικές**.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Η περίοδος της ομοιομορφίας: 1937-1940

- ο Διάταγμα 1937: κοινό πρόγραμμα σπουδών για Φιλοσοφική Σχολή Θεσσαλονίκης και Αθήνας.
- ο Διαχωρισμός Σχολής σε δύο τμήματα:
 1. Φιλολογικό
 2. Ιστορικό-Αρχαιολογικό

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Η περίοδος της ομοιομορφίας: 1937-1940

- Βασικά χαρακτηριστικά προγράμματος μαθημάτων του 1937:
 1. Βαρύτητα στην διδασκαλία Αρχαίων Ελληνικών και Λατινικών και στα δύο τμήματα.
 2. Περιορισμένες διδακτικές ώρες Γλωσσολογίας.
 3. Στο μάθημα της Ιστορίας έμφαση δίνεται στη Νεότερη Ιστορία ενώ λιγότερο στην Αρχαία και Βυζαντινή Ιστορία.
 4. Παιδαγωγική, ως μάθημα ειδίκευσης και στα δύο τμήματα.

Η διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών και Λατινικών

- Γ. Γρατσιάτος-Ν. Παππαδάκης-Χ. Χαριτωνίδης.
- Αρχαία Ελληνικά και Λατινικά → πυρήνας της εκπαίδευσης.
- Έμφαση στην διδασκαλία «κλασικών» κειμένων Αρχαίων Ελληνικών και Λατινικών.
- Μεγάλο εύρος περιεχομένου και στα δύο μαθήματα.
- Παρατηρείται ποικιλία όσον αφορά τα μαθήματα, τους συγγραφείς και τα έργα κλασικής φιλολογίας.

Η διδασκαλία της Μεσαιωνικής Ελληνικής Φιλολογίας

- 1. Παπαδόπουλος
- Χαρακτηριστικά διδασκαλίας μεσαιωνικών ελληνικών κειμένων :
 1. Κείμενα λόγια και δημώδη.
 2. Κάλυψη μεγάλων χρονικών ιστορικών περιόδων.
 3. Μεγάλη ποικιλία περιεχομένου.
 4. Άσκηση των φοιτητών στην ανάγνωση και αποκατάσταση των επιγραφών των βυζαντινών μνημείων της Θεσ/νίκης.

Η διδασκαλία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

- Γ. Αποστολάκης.
- Βαρύτητα στην άσκηση λογοτεχνικής κριτικής.
- Περιορισμένη κάλυψη περιόδων της νεοελληνικής γραμματείας.
- Ιδιαίτερη σημασία στη μελέτη σημαντικών σταθμών του νεοελληνικού λογοτεχνικού παρελθόντος και των πρώτων δεκαετιών του 20ού αιώνα.

Η διδασκαλία της Γλωσσολογίας

- Γ. Χατζηδάκις- Μ. Τριανταφυλλίδης : διαφορετική προσέγγιση μαθήματος.
- Χαρακτηριστικά προγράμματος Τριανταφυλλίδη (1926-1935):
 1. Εξαμηνιαία και όχι ετήσια μαθήματα.
 2. Μέχρι 1930 δύο μαθήματα ανά εξάμηνο (ιστορία της γλώσσας και ένα φροντιστηριακού τύπου).
 3. Από 1930 και έπειτα έμφαση σε πιο εξειδικευμένα αντικείμενα.

Η διδασκαλία της Ιστορίας

- Η διδασκαλία της Ιστορίας εξαρτιόταν τόσο από πολιτικούς παράγοντες όσο και από τα πρόσωπα που εμπλέκονταν στην διαδικασία μάθησης.
- Έμφαση σε Βυζαντινή και Νεότερη Ιστορία ενώ μικρότερη βαρύτητα δίνεται στην Αρχαία Ιστορία.
- Συγκεκριμένα διδάχθηκαν τα εξής:
 1. Νεοελληνική Ιστορία → Π. Κοντογιάννης
 2. Μεσαιωνική και Βυζαντινή Ιστορία → Ι. Βογιατζίδης
 3. Ιστορία των Λαών της Χερσονήσου του Αίμου → Μ. Λάσκαρις.
 4. Αρχαία Ιστορία → Γ. Σωτηριάδης
 5. Ιστορία και Φιλολογία των Εβραίων και των λοιπών Σημιτικών λαών → Λ. Βελέλης.

Οι αρχαιολογικές σπουδές στη Φιλοσοφική Σχολή Θεσσαλονίκης

- Χρ. Τσουντας- Κ. Ρωμαίος- Δ. Ευαγγελίδης.
- Σημαντική θέση στο πρόγραμμα μαθημάτων.
- Ιδιαίτερη βαρύτητα στην διεξαγωγή πανεπιστημιακών ανασκαφών από τους φοιτητές.
- Μεγάλη σημασία σε Κλασική και Βυζαντινή Αρχαιολογία.

Η διδασκαλία της Λαογραφίας

- Σ. Κυριακίδης.
- Αρχαιογνωστική κατεύθυνση μαθημάτων.
- Περιορισμός στα όρια του «ευρωπαϊκού κύκλου» ο οποίος περιλαμβάνει όλους τους ευρωπαϊκούς λαούς και όσους από τους ανατολικούς σχετίστηκαν ιστορικά κατά την ύστερη αρχαιότητα με τον Ελληνορωμαϊκό και Βυζαντινό πολιτισμό.

Η διδασκαλία της Φιλοσοφίας

- Χ. Θεοδωρίδης – Ι. Θεοδωρακόπουλος.
- Διδάσκεται Ιστορία Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας και Νέας Φιλοσοφίας.
- Παραδίδονται επίσης μαθήματα Ηθικής, Λογικής, Μεταφυσικής, Μεθοδολογίας και Ψυχολογίας.
- Έμφαση στην διδασκαλία κειμένων κλασικών Ελλήνων φιλοσόφων.
- Ωριαία εβδομαδιαία μαθήματα, ελεύθερα για όλους τους φοιτητές της Φιλοσοφικής Σχολής.

Η διδασκαλία της Ψυχολογίας

- Γ. Σακελλάριος- Ι. Ιμβριώτης
- 1932: Αναγκαιότητα διδασκαλίας μαθήματος Ψυχολογίας (Ι. Ιμβριώτης)
- Γ. Σακελλάριος :
 1. Διδάσκεται σε θεωρητικό επίπεδο Γενική Ψυχολογία και Ψυχολογία της παιδικής και εφηβικής ηλικίας.
 2. Παραδίδονται στο πλαίσιο φροντιστηριακού επιπέδου μαθήματα Εφαρμοσμένης Ψυχολογίας και εισαγωγής στην Ψυχολογική έρευνα.
 3. Δημιουργία Ψυχολογικού Εργαστηρίου με σκοπό την πραγματοποίηση ερευνών.

Η διδασκαλία της Ψυχολογίας

- 1. Ιμβριώτης :
 1. Διδάσκονται τα μαθήματα Γενικής Ψυχολογίας, Ψυχολογίας της Τέχνης, Ψυχολογίας της Γλώσσας, Ψυχολογία της μάθησης.
 2. Παράλληλα παραδίδονται ειδικά θέματα νοολογικής Ψυχολογίας, Ψυχολογίας των ατομικών διαφορών.
 3. Άσκηση φοιτητών σε φροντιστηριακό επίπεδο στην Πειραματική Ψυχολογία.

Η διδασκαλία της Παιδαγωγικής

- 1928: εκλογή Αλ. Δελμούζου ως τακτικού καθηγητή Παιδαγωγικής.
- Διδασκαλία Παιδαγωγικής τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο.
- Έμφαση δίνεται στα εξής θέματα:
 1. Προβλήματα γενικότερης αγωγής.
 2. Σχολείο Εργασίας.
 3. Ζητήματα Γενικής και Ειδικής Διδακτικής.
 4. Ιστορία της Παιδαγωγικής καθώς και μελέτη κλασικών παιδαγωγών.

Συμπεράσματα

- Με την ίδρυση της Φιλοσοφικής Σχολής Θεσσαλονίκης εισήχθησαν πολλές εκπαιδευτικές καινοτομίες.
- Διδασκαλία νέων γνωστικών αντικειμένων, όπως η Λαογραφία, η ιστορία των Λαών της Χερσονήσου του Αίμου και η Ιστορία και Φιλολογία των Εβραίων και των άλλων Σημιτικών λαών.
- Βασικός πυρήνας της εκπαίδευσης των φοιτητών της Φιλοσοφικής Σχολής ήταν η διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών (14ΩΕ μ.ο).

Συμπεράσματα

- Η διδασκαλία πολλών μαθημάτων δεν περιορίζεται μόνο σε θεωρητικό επίπεδο, αλλά περιλαμβάνει και πρακτικές ασκήσεις, εργαστήρια και συμμετοχή των φοιτητών σε δραστηριότητες ανάλογα με το αντικείμενό τους.
- Τέλος, το πρόγραμμα μαθημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής βασίζεται σε δύο θεμελιώδεις αρχές:
 1. Την αρχή της ευρύτητας, και
 2. Την αρχή της ειδίκευσης.

Βιβλιογραφία

- *Φιλοσοφική Σχολή Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, 2000. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Φούκας, Β., 2010. *Η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης: Σπουδές, σπουδαστές και σπουδάστριες κατά την περίοδο του μεσοπολέμου (1926-1940)*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Φλωρεντία Αντωνίου
Θεσσαλονίκη, χειμερινό εξάμηνο 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

